

Průvodce expozicí

„Pět století na zubra neplatí“

Milí návštěvníci, jmenuji se Vilém z Pernštejna a dnes vás provedu expozicí věnované mému rodu.

Kdo byl Vilém z Pernštejna a jak přišel k Pardubicím?

Vilém z Pernštejna byl velmi aktivním v **politice**. Podporoval získání trůnu pro Vladislava Jagellonského a po nástupu panovníka se stal jeho **bankéřem**.

Za své služby byl odměněn pozicí **nejvyššího hofmistra** a získával různá zástavní panství. Jelikož trávil mnoho času v **Praze**, začal přemýšlet o koupi nového reprezentačního sídla v Čechách, které by odpovídalo jeho postavení a síle rodu. Se souhlasem panovníka **vykoupil kunětickohorské panství** a krátce poté i **panství Pardubické**, do kterého přesunul své **hlavní sídlo**.

Co se týká jeho praktického života, mohli bychom jej označit za „**novověkého hospodáře**“. Byl totiž jedním z prvních, kdo pochopil blížící se konec středověku, že se **doba mění** a je potřeba **zvolit jiný přístup**. Mimo jiné **zakládal pivovary, rybníky a mlýny**.

Rozvoj města

Ve své době Pernštejnové patřili mezi **nejbohatší šlechtické rody** u nás. Mohli si tedy dovolit z malého poddanského městečka vystavět vlastní rezidenci.

Důležitým obranným prvkem města se stal **vodní systém**, jenž mohl v případě ohrožení zavodnit zámecký příkop. Pro obyvatele bylo podstatné vybudování vodního kanálu **Halda**, který se stal zdrojem pitné vody, energie a přítokem okolních rybníků. Přes všechno úsilí postihly Pardubice **dva požáry** (1507 a 1538). Za svého působení **koupili mnoho menších panství** v okolí a vytvořili tak velký celek území mezi královskými městy Hradcem Králové a Chrudimí.

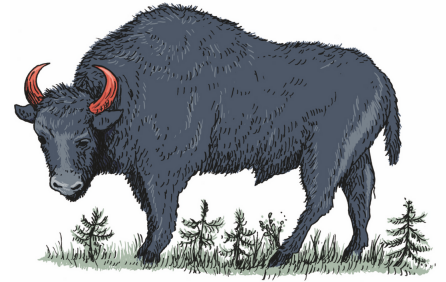

Legenda o zubrovi

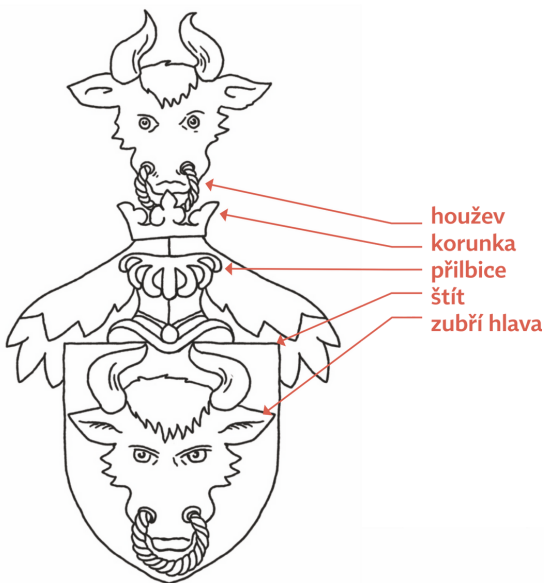
Podle nejstarší pověsti žil hrabě Jošt Vilibald Brandenburg na hradě Zubštejně. V okolí hradu se už dlouho potuloval **divoký zubr**, který škodil lidem a mnoho jich dokonce zabil. Hrabě vyhlásil, že bohatě odmění toho, kdo ho zubra zbaví. Praotec rodu Pernštejnů **uhlíř Vaněk** také zubra v lese potkal, a kdyby před ním nevylezl na strom, jistě by ho zvíře zahubilo.

Jednoho dne, když Vaněk před zubrem utíkal, ukryl se ve své lesní boudě. Zubr na něj začal tak dorážet, že uhlíř už nevěděl kudy kam. Vzal tedy kus **chleba**, napíchl ho na prut a podal zvířeti. Ale nejen to, Vaněk mu dával chléb vždy, když jej v lese potkal.

Nebezpečné zvíře **zkrotil** tak, že zubr bez něho nechtěl být a všechno si nechal líbit. Když Vaněk viděl, že zvíře je **ochočené**, provlékl mu nozdrami **houžev upletenou z mladého proutí** a zubra **přivedl na hrad**. Užaslý hrabě pochválil uhlíře za to, že zvíře nezabil. Za odměnu Vaněk získal území, která dokázal obejít za jeden den od slunka východu do slunka západu. A byl to věru dobrý chodec.

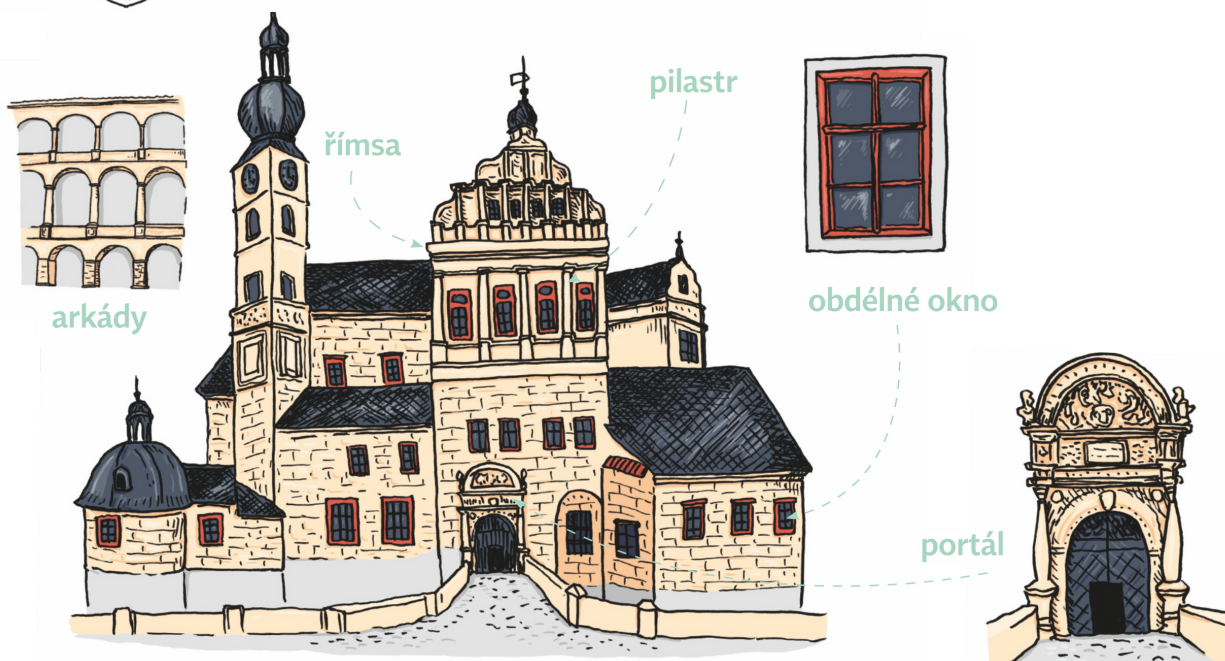
Erb rodu Pernštejnů

Renesanční architektura

Renesance je umělecký sloh, který vznikl v Itálii počátkem 15. století. U nás v Čechách se rozšířil později. Sloh určil **vzhled domů, nové tvary portálů, štítů a oken**. Projevil se také v myšlení lidí, malířství, sochařství, hudbě a módě.

S Vilémem z Pernštejna a jeho syny se začínají **rozvíjet renesanční Pardubice**. Všechny **domy byly zvýšeny o druhé patro** a **obohaceny o malířskou a sochařskou výzdobu**. Důležitá byla reprezentace.

Sgrafito

Sgrafito slouží většinou k **výzdobě fasád** renesančních šlechtických sídel, veřejných budov, soukromých měšťanských domů, ale i církevních staveb.

V Čechách se technika renesančního sgrafita rozšiřovala ve **2. polovině 16. století** působením italských umělců.

Nejprve se na zeď nanasla **tmavá omítka** a pak **světlá**, do které se **vyškrabával vzor**. Sgrafito mělo často podobu **obdélníkového psaníčka** (psaníčkové sgrafito = obálka).

Malířství

Díla tehdejších malířů můžeme dodnes vidět na fasádách pardubických domů.

V roce **1532** se Vojtěch zasloužil o radikální **přemalbu zámeckých sálů**. Antikou inspirované malby si hrály se smysly diváka. Iluzivně perspektivní zkratky prostoru na první pohled nebylo možné rozeznat od kamenosochařských prací.

Samson a Dalila

Ústředním motivem je **biblický příběh o lásce a zradě**.

Ve středu obrazu Samson spí a Dalila nůžkami stříhá jeho dlouhé vlasy, čímž Samson ztrácí svoji nadlidskou sílu a je vydán filistínským vojákům.

V pozadí celého příběhu se poblíž hlavní osy odehrávají další výjevy ze Samsonova života. Po pravé straně zápasí mladší Samson se lvem. Ve svahu nad ním Samson vynáší městskou bránu na vrchol hory. A uprostřed obrazu pobíjí vojsko Filištinů. Malba byla poškozena v 18. století, kdy ve zdi vznikl nový vchod do sousední místnosti.

Ikonologický typ Samsona a Dalily v sobě obsahuje i světský přesah k lásce, milostnému vztahu, sílu, statečnost, ženskou proradnost, ale i vrtkavost osudu.

Děkuji za návštěvu.

PS: Nezapomeň si projít celou expozici. Najdeš v ní spoustu hravých a interaktivních úkolů. Přeji příjemnou zábavu!